

Geachte Leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

Komende donderdag vindt het [rondetafelgesprek](#) over de [Beleidsnotitie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking 'Doen waar Nederland goed in is'](#) plaats. Op [28 september volgt het notaoverleg](#). Als internationaal werkende natuur- en milieuorganisaties willen we graag onze reactie op de beleidsnota met u delen.

De toon in de nota is er een van positief realisme, zoals het kabinet het zelf noemt. Wij onderschrijven dat een positieve instelling noodzakelijk is maar willen benadrukken dat dit ook de kritieke situatie van de genoemde uitdagingen kan ondermijnen. Er zijn verschillende onderzoeken die bijvoorbeeld benoemen dat we niet meer de mogelijkheid hebben om in de komende 10 jaar de opwarming tot 1,5 graad te beperken. Dit kan alleen als overheden een ['Nu of Nooit'-houding](#) aannemen en met directe acties komen. [De wetenschappers van het IPCC zijn er duidelijk over](#).

Biodiversiteit als dwarsdoorsnijdend onderwerp

Er wordt in de beleidsagenda veel gesproken over klimaat. Duurzaamheid wordt samen met digitalisering genoemd als belangrijkste speerpunt. Het kabinet verbindt biodiversiteit sterker als dwarsdoorsnijdend onderwerp binnen ontwikkelingssamenwerking. Dit is een goed voornemen want gezonde ecosystemen en biodiversiteit zijn voorwaardelijk voor het behalen van ander SDG's op water, voedsel en klimaat. Ook geeft het rekenschap van de Nederlandse ecologische voetafdruk in ontwikkelingslanden. Biodiversiteit als dwarsdoorsnijdend onderwerp moet echter steviger neergezet worden in de nota om het gewenste resultaat te behalen. Er wordt niet ingegaan op een concrete aanpak van ecosystemen om biodiversiteit en klimaat beter te verbinden, ook met sociale thema's zoals armoede, handel, voedsel, water en migratie. De laatste twee IPCC rapporten benadrukken dat broeikasgasemissies onmiddellijk en drastisch gereduceerd moeten worden en erkennen *nature based solutions*¹ als belangrijk instrument om biodiversiteit en ecosystemen² te beschermen en herstellen. Dat behoud en herstel is essentieel om gevaarlijke klimaatverandering te stoppen en om de effecten van klimaatverandering op te vangen (adaptatie). Als ecosystemen instorten door ontbossing, klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit, dan zullen de allerarmsten ook de eerste slachtoffers zijn van conflicten en voedsel- en drinkwatertekorten. Wij roepen de minister dan ook op om in te zetten op gezonde ecosystemen t.b.v. klimaatmitigatie en -adaptatie waarbij de rechten van inheemse mensen en lokale gemeenschappen voorop staan. Om klimaatverandering effectief te bestrijden is het essentieel dat projecten nooit worden gebruikt als compensatie voor vervuilende activiteiten (offsetting).

¹IUCN definitie: "Nature-based Solutions are actions to protect, sustainably manage, and restore natural and modified ecosystems that address societal challenges effectively and adaptively, simultaneously benefiting people and nature."

² COP26 forest declaration, <https://ukcop26.org/glasgow-leaders-declaration-on-forests-and-land-use/>

Klimaatfinanciering

- Het budget voor klimaat binnen de BHOS begroting gaat met stijgt van 30mln in 2022 naar 290mln in 2027. Het is echter niet duidelijk waar dit geld precies terecht komt en in hoeverre dit ook ten goede komt aan biodiversiteit. Ook beschrijft de nota niet duidelijk hoe het kabinet de effectiviteit van klimaatfinanciering zal waarborgen. Lokale actoren hebben zeer beperkt toegang tot klimaatfinanciering. De verhoging van de Nederlandse klimaatfinanciering is hiervoor een goede stap. Maar hieraan had toegevoegd kunnen worden dat het kabinet andere grote fondsen erop zal wijzen dat de allerarmsten nog altijd niet worden bereikt. We roepen de minister op om klimaatgeld ook in te zetten voor biodiversiteit, door o.a. het inzetten van nature based solutions op een manier die de autonomie en rechten van lokale en inheemse gemeenschappen bevordert. En er daarbij voor te zorgen dat klimaatgeld effectief wordt besteed door de meest kwetsbare groepen, zoals vrouwen, inheemse en lokale gemeenschappen en jongeren toegang te bieden tot deze fondsen.

De financiële sector

- Bedrijven en financiële instellingen zijn zowel oorzaak als slachtoffer van het verlies van biodiversiteit. Het is dus ook in het belang van bedrijven als zij meer gestimuleerd worden door de overheid om maatschappelijke, sociale en natuurpositieve oplossingen te integreren in hun bedrijfsvoering en transparant te zijn over de concrete acties en hun beleid hierop. Naast impact op de biodiversiteitsverlies moet ook de afhankelijkheid van natuur meer zichtbaar gemaakt worden. We roepen de minister op om werk te maken van het bewust maken van bedrijven en financiële instellingen van hun afhankelijkheid en als medeveroorzaker van biodiversiteitsverlies en met concrete actie hierop te komen.
- In het voorstel voor een Richtlijn over gepaste zorgvuldigheidsverplichting heeft de Europese Commissie voor financiële ondernemingen een uitzonderingsregime opgetuigd. Financiële ondernemingen moeten alleen voorafgaand aan het verlenen van financiële diensten negatieve effecten op mensenrechten en milieu identificeren van klanten en bedrijven die tot dezelfde groep behoren. Terecht stelt het kabinet in de BNC-fiche vast dat de Commissie deze keuze niet goed onderbouwd heeft en acht de minister deze aanpak niet OESO-conform. OESO-richtsnoeren voor de financiële sector eisen de toepassing van gepaste zorgvuldigheidsprocessen gedurende de volledige levensduur van leningen en andere financiële diensten. Deze stellingname komt echter niet terug in de nota. We roepen de minister op om een groep lidstaten te vormen en te ijveren voor een OESO conforme opname van de financiële sector in het voorstel.

Afbouw fossiele steun

- Het stoppen met steun aan fossiele energie en inzetten op overheidsfinanciering voor groene energie en energie-efficiëntie is van cruciaal belang om de klimaatcrisis te beperken en te voorzien in de behoefte aan energiezekerheid en duurzame ontwikkeling (SDGs). Hierdoor kunnen jaarlijks miljarden aan publieke middelen verschoven worden van fossiele naar schone energie. Dit levert ook een belangrijke bijdrage aan het tegemoet komen aan de nog steeds niet nagekomen belofte van rijke landen om jaarlijks 100 miljard dollar te investeren in klimaatmaatregelen in ontwikkelingslanden.

- In de nota wordt er echter gewezen op de mogelijkheid van het voortzetten van fossiel-gerelateerde inzet in uitzonderlijke gevallen. Bijvoorbeeld vanwege energievoorziening/leveringszekerheidsissues en uitzonderingen m.b.t. energietekort/toegang in lage inkomenslanden, bijdragen fossiel aan energietransitiepad en het ontbreken van een duurzaam alternatief. Deze uitzonderingen zijn niet alleen onverenigbaar met de beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5°C; ze dragen ook niet bij aan het vergroten van energiezuikerheid op de lange termijn noch het duurzaam oplossen van (energie)armoede (SDGs). Investerings in nieuwe fossiele infrastructuur staat het ontwikkelen van duurzame alternatieven immers in de weg. Veel lage inkomenslanden met energie-armoede hebben juist een enorm leap potentieel omdat ze vaak over een groot potentieel aan hernieuwbare energie beschikken. We roepen daarom het kabinet op om afbouw van fossiele steun door te zetten en ontwikkelingslanden juist met onze steun de transitie naar duurzame energiezuikerheid kunnen maken in plaats van dat ze in een kwetsbare fossiele lock-in komen.

Bescherming milieuactivisten en natuurbeschermers

- Het [geweld tegen milieuactivisten neemt wereldwijd toe](#). Volgens de organisatie Global Witness werden er in 2020 228 moorden op environmental defenders geregistreerd (dat waren er 4 per week). [En deze getallen zijn zeer waarschijnlijk een onderschatting van de werkelijkheid.](#)
- Grootschalige agrobusiness en infrastructuurprojecten zitten vaak achter dit geweld. Er is een sterke toewijding nodig van overheden wereldwijd om bedrijven, (lokale) overheden en andere actoren hierop verantwoordelijk te houden. Nederland zou zich hier sterk voor moeten maken. Niet alleen omdat deze misstanden fundamentele schendingen van mensenrechten zijn, maar ook omdat de meeste biodiversiteit ter wereld door lokale bewoners wordt beschermd. Volgens de UN valt 80% van de wereldwijde biodiversiteit binnen inheemse territoria. Dat deze gemeenschappen ondersteund worden in de bescherming van hun leefgebied is van wereldwijd belang. We roepen het kabinet op om naast het bieden van steun, zich op internationaal politiek niveau uit te spreken tegen het geweld tegen natuurbeschermers en zich voor adequate IMVO-wetgeving op zowel nationaal, Europees en VN-niveau in te zetten.

Publiek-private samenwerking juist ook met natuur- en milieuorganisaties

- In de nota wordt veel gesproken over publiek-private samenwerking waarbij gewezen wordt op samenwerking met kennisinstellingen en bedrijven. Als internationaal werkende organisaties hebben we veel expertise op het gebied van klimaat- en natuurbescherming. Ook bij het Nederlandse postennetwerk zijn natuur- en milieuorganisaties verbonden via de Strategische Partnerschappen. We roepen de minister op om natuur- en milieuorganisaties te betrekken bij publieke en private samenwerking.
- De meest effectieve en duurzame klimaat(adaptatie) oplossingen komen voort uit de acties van lokale 'grassroots' initiatieven en NGOs. Oplossingen die lokaal zijn ontworpen en lokaal worden gedragen passen het beste in de lokale context en zijn op de lange termijn effectiever. De toegang tot klimaatfinanciering van juist deze groepen moet makkelijker worden gemaakt. [Dit kan bijvoorbeeld door flexibeler in te zetten op direct access en small grant funds, en toegangbarrières die kleven aan grotere fondsen te verlagen.](#) We roepen de minister op om lokale NGOs beter te

betrekken bij het maken en uitvoeren van haar beleid en hierbij kritisch te kijken naar rapporteringseisen voor lokale NGOs zodat deze passen bij de werkwijzen van kleine lokale NGOs.

IMVO en de zorgvuldigheidsverplichting op klimaat

- In de nota wordt verwezen naar het belang van IMVO en afspraken daarover in Europees verband. Echter klimaat wordt hier nog onvoldoende in meegenomen. De Richtlijn gepaste zorgvuldigheidsverplichting is niet gericht op de impact op het klimaat. Daarvoor geldt slechts een apart regime. Dit is zorgelijk aangezien verreweg de meeste internationale klimaatschade plaatsvindt in de waardeketens van ondernemingen. Onder artikel 15 van de richtlijn dienen bedrijven wel een klimaatplan op te stellen, maar alleen gericht op de directe uitstoot van de eigen onderneming. Naast dat dit een te beperkte toepassing heeft, schept het ook onduidelijkheid over wat de criteria van het klimaatplan zijn, of het gemonitord en geïmplementeerd moet worden en wat de reductiedoelen zijn om de activiteiten van de onderneming in lijn met het Akkoord van Parijs te brengen. Eerder heeft minister Schreinemacher in het debat van 31 mei jl. gezegd dat zij vindt dat klimaat geïntegreerd moet worden in de zorgvuldigheidsverordening. We roepen daarom de minister op om haar harde toezegging op de verdere integratie van klimaat in de zorgvuldigheidsverordening waar te maken door in Brussel te pleiten voor een reductiepad en concrete uitvoering volgens de 6 stappen van de OESO-norm. Daarnaast roepen we de minister op om de zorgvuldigheidsverplichting voor klimaat om te zetten in nationale wetgeving.

Handelsakkoorden

- Handel en handelsafspraken zijn nodig om economieën en samenlevingen te laten bloeien. De ervaring leert echter dat binnen handelsverdragen, zoals CETA en EU-Mercosur ten koste gaan van klimaatambities, biodiversiteit, mensen- en dierenrechten. Als dit ministerie de klimaatdoelen van Parijs serieus neemt, de Nederlandse boeren een bestaansrecht gunt binnen de planetaire grenzen en echte ontwikkeling van de Global South nastreeft, is het tijd voor een echte koerswijziging naar duurzame en eerlijke handel. Juist handelsland Nederland kan daarin vooruitlopen. We roepen de minister op om klimaat, biodiversiteit, mensen- en dierenrechten te garanderen binnen eventuele handelsverdragen.

Hopelijk hebben wij u hier voldoende mee geïnformeerd. Mocht u vragen hebben dan zijn wij uiteraard bereid bovenstaande in een gesprek of via de mail toe te lichten.

Wij wensen u veel succes met de voorbereiding van het notaoverleg.

Met vriendelijke groet, mede namens IUCN NL, Milieudefensie, Tropenbos International en Vogelbescherming Nederland,

Anneke Rooth

Senior Advisor Public Affairs WWF-NL